

OBSAH

1 ÚVOD.....	3
2 VYMEZENÍ POJMU ROZHODČÍ ŘÍZENÍ	5
3 HISTORICKÝ VÝVOJ ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ	5
3.1 BURZOVNÍ ROZHODČÍ SOUDY	8
3.2 ROZHODČÍ KOMISE PRO ZÁVODY SE ZÁVODNÍMI VÝBORY	9
3.3 ROZHODČÍ SOUDY HORNICKÉ	10
4 PRAMENY AKTUÁLNÍ ÚPRAVY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ	12
4.1 PRAMENY VNITROSTÁTNÍ.....	13
4.2 PRAMENY MEZINÁRODNÍ.....	14
5 ROZHODČÍ ŘÍZENÍ, AKTUÁLNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	15
5.1 ARBITRABILITA	16
5.1.1 POZITIVNÍ PODMÍNKY ARBITRABILITY	16
5.1.2 NEGATIVNÍ PODMÍNKY ARBITRABILITY	19
5.1.3 DRUHY ARBITRABILITY	20
6. ROZHODČÍ SMLOUVA.....	20
6.1 FORMÁLNÍ A MATERIÁLNÍ POJETÍ ROZHODČÍ SMLOUVY.....	21
6.2 DRUHY ROZHODČÍ SMLOUVY	22
7 ZÁKLADNÍ ZÁSADY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ.....	23
7.1 ZÁSADA ROVNOSTI STRAN V ŘÍZENÍ.....	23
7.2 ZÁSADA NEVEŘEJNOSTI	25
7.3 ZÁSADA RYCHLOSTI A HOSPODÁRNOSTI ŘÍZENÍ.....	26
7.4 ZÁSADA ÚSTNÍHO JEDNÁNÍ	26
7.5 ZÁSADA PROJEDNACÍ.....	26
7.6 ZÁSADA DISPOZIČNÍ	27
7.7 ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ	27
8 VZTAH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ A CIVILNÍHO PROCESU.....	28
8.1 SOUČINNOST OBECNÝCH SOUDŮ V ŘÍZENÍ.....	29
8.1.1 SOUČINNOST TÝKAJÍCÍ SE ROZHODCŮ A ROZHODČÍHO SENÁTU	30
8.1.2 SOUČINNOST PŘI DOKAZOVÁNÍ	31
8.1.3 VYDÁVÁNÍ PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ.....	31
8.2 PŘEZKOUMÁNÍ EXISTENCE A MOŽNOST PŘEZKUMU ROZHODČÍHO NÁLEZU	32
8.2.1 ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU SOUDEM	34
8.2.2 NÁVRH NA ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU	35
8.2.3 DŮVODY ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU SOUDEM.....	37

8.3 ODKLAD VÝKONU ROZHODČÍHO NÁLEZU	46
8.4 ZASTAVENÍ VÝKONU ROZHODČÍHO NÁLEZU.....	48
9 STÁLÉ ROZHODČÍ SOUDY	50
9.1 ARBITRÁŽNÍ SOUDY ČR	51
9.1.1 ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY	51
9.1.2 BURZOVNÍ ROZHODČÍ SOUD PŘI BURZE CENNÝCH PAPÍRŮ PRAHA, A.S.....	53
10 NOVELIZACE ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ	54
11 ZÁVĚR.....	55
SEZNAM LITERATURY	57

1 Úvod

Téma diplomové práce „Rozhodčí řízení a jeho vztah k civilnímu procesu“ zaujalo autorku zejména z důvodu zájmu o oblast ochrany práv a právních vztahů. Cílem této práce je vztah mezi ochranou poskytovanou mocí veřejnou (státem) v podobě civilního řízení a ochranou poskytovanou v rozhodčím řízení. Vzájemným vztahem je myšlen nejen konkrétní vztah mezi oběma druhy řízení, ale i jejich vývoj, postupné vytvoření znaků specifických pro jednotlivé druhy řízení, přednosti i nevýhody jednotlivých druhů řízení.

Řešení sporů ať již garantované veřejnou mocí nebo rozhodčím řízením je stejně staré jako provozování obchodu samotného. Dle nejrůznějších historických bádání je zřejmé, že rozhodčí řízení je o něco starší než civilní řízení soudní. Všeobecně však můžeme vnímat vývoj obou typů řízení za paralelní. Postupným rozvojem státních zřízení, rozvojem státních hospodářství a ekonomik se vytvářely specifické rysy jednotlivých řízení. Přispěním k rozvoji byly i ekonomické krize, světové války, průmyslové či tržní revoluce. Rozvíjení nových způsobů obchodování ať již na vnitrostátní či mezinárodní úrovni, postupná potřebná vzájemná spolupráce států zejména v obchodní sféře přispěla k rozvoji rozhodčího i civilního procesu s mezinárodním prvkem.

Práce není jen pouhým srovnáním jednotlivých druhů řízení, ale též jejich procesních postupů, právní závaznosti rozhodnutí a jeho vykonatelnosti. Dále práce pojednává o srovnání personálního obsazení soudů a rozhodčích orgánů. Mezi tyto patří podmínky pro způsobilost členů personálního obsazení jednotlivých institucí, o jejich volbě či jmenování, složení jednotlivých senátů, podmínky a způsob odvolání jednotlivých členů, popřípadě kárný postih. Autorka směřovala své bádání a snahu k co nejobektivnějšímu srovnání jednotlivých ochránců práva.

Cílem práce není vyzdvihoovat či jakýmkoliv způsobem zvýhodňovat jeden nebo druhý institut ochrany práva, ale objektivně přednést výrazné a podstatné rozdíly mezi jednotlivými typy řízení. Od základních jako je jistá „kogentnost“ civilního procesu, kdy jsou soudy zřízeny státem a podmínky a procesní postupy jsou předem určené (příslušnost soudu, místo sudiště). Na rozdíl od určité dispozitivnosti u rozhodčího řízení, kde je základem pouze dohoda stran. Strany se účastní dobrovolně na řešení sporů a úspěšným výsledkem je opět dohoda, ať jde již o plnění, náhradu škody či adaptaci původní smlouvy. Rozhodčí řízení řadíme mezi alternativní způsoby řešení sporů, protože je možnou alternativou k formě řešení sporu, kterou garantuje stát civilním řízením.

2 Vymezení pojmu rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení lze definovat jako rozhodování sporů majetkové povahy soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny, na základě dotčených právních předpisů, předložený spor projednat a rozhodnout. Jde o dobrovolné postoupení řešení sporu třetí neutrální straně, která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí. Tato volba je čistě na stranách sporu, neexistuje zde žádné státní donucení k řešení sporu před orgány rozhodčího řízení. Tím, že se strany v rozhodčí smlouvě podvolí tomuto řízení, vyloučí, aby o jejich majetkovém sporu mohl rozhodnout soud. V takovém případě tedy není soudu dána pravomoc, aby věc projednal a rozhodnul.

3 Historický vývoj Rozhodčího řízení

K první státním zřízením, které můžeme zařadit do období středověku, tj. kolem 9. století, jsou v jednotlivých státních útvarech zřizovány také jednoduché státní orgány. Z tohoto období jsou nám již známé prameny, které hovoří o řešení sporů pomocí soudů a současně i o institutu rozhodců. Výsledkem bylo soudní rozhodnutí a u institutu rozhodců byl nález v psané formě, nazývajíc se „*cedule smluvčí*“¹ Tato rozhodnutí byla vedena ve speciálních knihách, kde byly vydané rozhodčí nálezy uchovávány. Jistou zajímavostí byla možnost institutu svědectví rozhodce před soudem, a to v případě, pokud byl rozhodčí nález pouze ústně vyhlášen.

Období 13. století přináší první konkrétnější písemnou úpravu, stanovující konkrétní požadavky a náležitosti rozhodčí smlouvy. Písemné zmínky pocházejí z roku 1237, byly obsaženy v břeclavském textu Statutu Konráda Oty.² Prvním požadavkem bylo vymezení sporu, dále museli být identifikováni účastníci sporu, posledním požadavkem bylo určení rozhodců. Veškeré náležitosti

¹ Schnelle, K. Schnellová, I. Rozhodčí řízení, Praha, Eurolex Bohemia 2002, str. 15

² Schnelle, K. Schnellová, I. Rozhodčí řízení, Praha, Eurolex Bohemia 2002, str. 13

byly stanoveny dohodou, včetně počtu rozhodců. Dohodu uzavírali účastníci sporu. Stejně jako je tomu dnes, bylo možno, aby si každá ze stran dohody určila jednoho či více rozhodců, kteří si posléze zvolili hlavního rozhodce, tzv. předsedajícího. Nedílnou součástí dohody bylo i stanovení lhůt, do kdy se měl spor začít projednávat a do kdy by se měl spor nejpozději rozhodnout.

Další konkrétní vývoj rozhodčího řízení zaznamenáváme až ve druhé polovině devatenáctého století. Po celou dobu je zřejmý paralelní souběh s civilním procesem. Rozvoj v oblasti procesního práva zaznamenáváme pouze za vlády Josefa II. v druhé polovině osmnáctého století. Reformy v době osvícení zajistily rozdělení procesu civilního a trestního. Tato kodifikace civilního procesu je jako jedna z mála považována za ty, které předběhly svoji dobu. Potřeba nahradit josefínský kodex se začala projevovat až v druhé polovině devatenáctého století, úpravy došla však až roku 1895.

Civilní soudní řád z roku 1895 (zákon č. 113 ř. z.) upravoval rozhodčí řízení v § 577 a násl. Podmínkou rozhodčího řízení byl platný projev soukromé vůle, podle něhož měla být jistá sporná věc rozhodnuta soukromými osobami. Vedle závěti, jiných tehdy uznávaných opatření a stanov, tato vůle musela být vyjádřena ve smlouvě stran (compromissum), přičemž bylo zapotřebí, aby se tato smlouva vztahovala na určitý spor z jistého právního a mezi stranami již existujícího vztahu. Přitom se mohlo jednat o spor buď již propuknuvší, nebo v budoucnu hrozící, o němž jinak byly oprávněny rozhodovat řádné soudy. Smlouva musela být uzavřena stranami tohoto sporu nebo právního vztahu, resp. jejich zákonnými zástupci (v tom případě ovšem bylo zapotřebí schválení poručenského úřadu).

Další podmínkou bylo, aby strany o předmětu sporu byly oprávněny uzavřít smír. Zákon rovněž předepisoval písemnou formu této smlouvy. Tato rozhodčí smlouva měla za následek povinnost pro strany, aby spor daly vyřídit rozhodcům (podle tehdejší terminologie

rozhodčím). Pro takový spor byly řádné soudy nepřislušné. Ovšem obrana nepřislušnosti (*exc. de expectando arbitrio*) měla být uplatněna včas a nebylo lze k ní přihlížet z moci úřední. V dalších ustanoveních občanského soudního řádu byl upraven mechanismus jmenování rozhodců a vlastního rozhodčího řízení.

Rozhodce mohl být jmenován již v rozhodčí smlouvě samé. Nebylo-li tomu tak, mohlo být v této smlouvě alespoň obsaženo ustanovení o počtu a způsobu jmenování rozhodců. Zákon tedy umožňoval několik způsobů ustanovování rozhodců. Buď k tomu byly povolány obě strany, tak, že každá z nich volila si svého rozhodce. Smlouvou však mohlo být svěřeno jmenování rozhodce jen jedné ze smluvních stran. Vedle toho mohlo být ustanoveno, že obě strany zřizují rozhodce společně. Poslední možnost byla, že jmenování rozhodce bylo svěřeno třetí osobě. Nebylo-li však ve smlouvě o ustavování rozhodců nic stanoveno platilo, že každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a tito si volili předsedu. V případě, že se strany nemohly dohodnout na jmenování rozhodce, učinil tak soud na návrh stran. Příslušný k tomu byl ten soud, jenž by jinak k rozhodování sporu byl příslušný.

„Výsledkem rozhodčího řízení byl rozhodčí výrok, který musel splňovat dvě podmínky. Nesměl jedné nebo druhé straně nařizovat chování které bylo po právní stránce hodnoceno jako nedovolené či nepřípustné“³.

Shora uvedený civilní soudní řád byl účinný do 31. prosince 1950. Nahrazen byl na jaře roku 1951, kdy nabyl účinnosti nový zákon upravující procesní právo a to zák. č. 142/1950 Sb. občanský soudní řád.

³ Schnelle, K. Schnellová, I. Rozhodčí řízení, Praha, Eurolex Bohemia 2002, str. 20

3.1 Burzovní rozhodčí soudy

Další zmínku o rozhodčím řízení můžeme najít i v zák. č. 67/1875 ř.z., jenž se týkal organizace burz. Pokud šlo o burzovní obchody zákon umožňoval zřídit takzvané rozhodčí burzovní soudy. Každý z těchto soudů byl zřízen stanovami konkrétní burzy.

Příslušnost burzovních rozhodčích soudů

Rozhodčí burzovní soudy byly tedy příslušné k řešení níže uvedených sporů:

- a) k řešení sporů vznikajících z burzovních obchodů, pokud samozřejmě strany toto předem ve své dohodě nevyloučili
- b) u sporů se zbožím z obchodů uzavřených mimo burzu v níže uvedených případech
 - byla-li jednou ze stran obchodní společnost, obchodní nebo hospodářská společnost, osobou, jenž se zabývá prvotní výrobou, zpracováním nebo výměnou věcí, jež byly předmětem obchodu
 - bylo-li předmětem sporu zboží, se kterým se dalo obchodovat na burze
 - pokud šlo o protokolované obchodníky, členy nebo návštěvníky burzy, pokud bylo ve smlouvě předem dohodnuto, že spory z konkrétního obchodu mají být řešeny před rozhodčím burzovním soudem

Vztah mezi burzovními rozhodčími soudy a soudy civilními by se dal vyjádřit následujícím způsobem. Pokud rozhodčí soud právoplatně odmítl svoji příslušnost, popřípadě odmítl žalobu z důvodů uvedených v zákoně, byl tímto výrokem obecný soud vázán, a tudíž nemohl projednání předmětné věci odmítnout. O vzájemné provázanosti obecných soudů a burzovním i rozhodčími soudy svědčí i fakt, že nález rozhodčího burzovního soudu podléhal přezkoumání soudů řádných. Obranné procesní prostředky byly možné dva:

- žaloba o neúčinnosti rozhodčího nálezu
- zmateční stížnost

Příslušným soudem byl v obou případech soud první instance, konkrétně obchodní senát. Místní příslušnost se určovala podle sídla rozhodčího burzovního soudu. Rozhodnutím obecného soudu byl burzovní soud vázán v celém jeho rozsahu.

3.2 Rozhodčí komise pro závody se závodními výbory

Závodní výbory byly zřízeny dle zák. č. 3330/1921 Sb. pro každý samostatně činný závod, jenž byl v provozu nejméně půl roku od zahájení výroby a měl nejméně 30 zaměstnanců. Účelem výboru bylo hájit zájmy zaměstnanců, a to zájmy kulturní, hospodářské a sociální. Funkční období bylo jeden rok, počet mezi 3 a 20, dle počtu zaměstnanců podniku. Zároveň se závodním výborem byla jmenována i rozhodčí komise, a to pro každý obvod okresní politické správy.

Příslušnost a složení rozhodčí komise pro závody se závod. výbory

Komise měla šest členů, předsedou byl soudce z povolání. Musel mít znalosti ve věcech živnostenských. Jmenován byl předsedou příslušného soudu. Dalšími členy komise byli jeden přisedící plnící funkci odborného znalce, dva zástupci zaměstnavatele a dva zástupci zaměstnanců. Funkční období členů komise bylo čtyřleté.

Jednání komise se řídilo občanským soudním řádem, v jednání však byly patrné některé odlišnosti. Jednání bylo neveřejné, přítomni mohli být pouze tři důvěrníci každé strany sporu. Protože byla komise šestičlenná rozhodovala většinou hlasů, pokud byl stav hlasů rovný, byl rozhodující názor předsedy komise. Přítomnost na jednání byla nutná, jestliže se strana nedostavila bez

omluvy, bylo jednání odročeno. Rozhodčí komise rozhodovala ve lhůtě sedmi dnů, její nedodržení však nemělo právní důsledky.

Rozhodčí komise plnila svoji funkci ve dvou rovinách:

- v rovině veřejnoprávní
- v rovině soukromoprávní

V rovině veřejnoprávní se jednalo o věci spojené se členstvím v závodním výboru, rozhodování o rozpuštění závodního výboru jako sankce pro porušení povinností, zbavení kteréhokoliv člena výboru v případě, že porušil mlčenlivost ve věcech, které mu byly sděleny jako důvěrné. Dále to byly spory o rozsah práv a povinností členů závodního výboru, vyřizování všech sporů vznikajících z důvodu založení, organizace či chodu závodního výboru.

V rovině soukromoprávní šlo například o propuštění zřízence či dělníka, který byl u podniku alespoň tři roky nepřetržitě zaměstnán, dále o nárok na mzdu jednotlivého člena závodního výboru za dobu, kdy byl činným pro závodní výbor a jeho zaměstnavatel mu za tuto dobu mzdu odpíral a všechny ostatní možné soukromoprávní problémy spojené s pracovněprávním poměrem jednotlivých zaměstnanců.

3.3 Rozhodčí soudy hornické

Hornické soudy byly za první republiky upraveny dvěma zákony. Nejdříve zák. č. 145/1920 Sb., který byl posléze nahrazen zákonem č. 170/1924 Sb. Rozhodčí soudy hornické byly zřizovány při sídlech revírních rad při hornictví. Vrchní hornický soud byl zřízen v Praze, další hornické soudy byly zřízeny v Brně, Českých Budějovicích, Plzni, Mostě, Trutnově, Karlových Varech, Moravské Ostravě a v Bratislavě.

Příslušnost a složení hornických soudů

Hornické soudy byly příslušné rozhodovat jako první instance o žalobách zaměstnanců při platových a mzdových sporech, o sporech zrušení služebního nebo pracovního poměru. Jako odvolací instance mohl soud rozhodovat o odvoláních závodní správy nebo zaměstnanců proti výroku závodní rady ve sporech týkajících se mezd a platů, popřípadě zrušení služebního nebo pracovního poměru.

Hornické rozhodčí soudy byly složeny z dvou zástupců podnikatelů, dvou zástupců zřízenců a dvou zástupců dělníků. V čele stál předseda. Předsedou rozhodčího hornického soudu směl být jen soudce z povolání. Přisedící navrhovaly příslušné organizace a potvrzoval je ministr veřejných prací. Funkční období přisedících a jejich náhradníků trvalo 4 roky. Rozhodovalo se v též v paritních senátech, které byly složeny ze dvou přisedících z každé skupiny.

Pro řízení před rozhodčími hornickými soudy platily předpisy platné pro občanské soudní řízení platné v sídle rozhodčího soudu první instance. Líčení před rozhodčím soudem bylo veřejné. Rozhodovala většina hlasů všech členů soudu. Předseda hlasoval vždy jako poslední. Veškerá podání bylo třeba učinit u rozhodčího soudu písemně. Rozhodnutí bylo třeba hned vyhlásit po tajné poradě veřejně. Muselo být písemně vyhotoveno, podepsáno předsedou a doručeno stranám do 8 dnů.

Vrchní hornický rozhodčí soud se skládal ze tří soudců z povolání, z nichž jeden předsedal, a ze dvou přisedících, po jednom z každé zúčastněné skupiny. O námitkách proti soudcům z povolání rozhodoval předseda, o námitkách proti předsedovi rozhodoval vrchní hornický rozhodčí soud za předsednictví předsedova zástupce.

Po vzniku Československé republiky byly v rámci sladění právního dualismu snahy o vytvoření nového kodexu procesního práva, nikdy však k finálnímu schválení nedošlo.

Na sjednocení se začalo pracovat již v roce 1922. V roce 1928 příslušná komise, která pracovala v Praze a v Bratislavě, předložila osnovu nového procesního kodexu ministerstvu unifikací, jež na základě ní do roku 1931 vypracovalo definitivní verzi, kterou zveřejnilo jako „*Návrh zákona o soudní příslušnosti a civilního řádu soudního*“.⁴ Tento návrh však nebyl pro nedostatek času Národním shromážděním přijat.

V roce 1937 byl Národním shromáždění předložen vládou další návrh nového kodexu procesního kodexu, spolu s navrhnutou osnovou nového občanského zákoníku. Osnova však nebyla pro svou neúplnost odbornou veřejností přijata, některé instituty neupravovala dokonce vůbec⁵. Mnichovská dohoda a následná okupace Čech a Moravy však zapříčinila, že opakovaná jednání nebyla možná. Rakouské procesní předpisy tedy zůstaly v platnosti až do účinnosti nového zákona upravujícího procesní právo, zák. č. 142/1950 Sb. občanský soudní řád.

4 Prameny aktuální úpravy rozhodčího řízení

Prameny rozhodčího řízení dělíme dle územního hlediska na prameny spojené s naším státem, prameny vnitrostátní a na prameny do našeho prvního systému převzaté či inkorporované, prameny mezinárodní.

⁴ Podrobné archivní materiály k procesu tvorby nového občanského soudního řádu se nacházejí v Národním archivu, fond Ministerstvo spravedlnosti, karton 209 a ve fondu Ministerstvo unifikací, kartony 37 a 50.

⁵ Tisky poslanecké sněmovny N. S. R. Č. IV. volební období, vládní návrh zákona o tom, jak se v civilních věcech právních vykonává soudní moc a které řádné soudy jsou příslušné ve sporných věcech právních, tisk 850 ze 4. 3. 1937. *Dejiny štátu a práva na území Československa v období kapitalizmu I. (1848-1918)*, Bratislava 1971, s. 301-303, 404-406; *Civilní řád soudní a jurisdikční norma s dodatky*, Praha 1927; **Hora, V.:** *Československé civilní procesní právo I-III*, Praha 1928-1931

4.1 Prameny vnitrostátní

Základní a nejdůležitější normou upravující rozhodčí řízení je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění. Základním pozitivem shora uvedené normy je oproti jejím předchozím úpravám celistvost, jak je uvedeno níže. Zákon upravuje náležitosti rozhodčí smlouvy; určení, jmenování a vyloučení rozhodců; stálé rozhodčí soudy; průběh rozhodčího řízení a obsahuje též ustanovení o poměru k cizině. Aby mohl být spor předložen rozhodci, ukládá zákon dvě hlavní podmínky:

- Arbitrabilitu sporu⁶
- Platnou rozhodčí smlouvu

Dalším neméně důležitým pramenem práva je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Tento zákon představuje primární právní normu ve všech občanskoprávních řízeních, přednostně samozřejmě občanskému řízení soudnímu. V této normě je upravena pravomoc a příslušnost soudů, způsobilost, práva a povinnosti účastníků řízení, druhy řízení, způsoby rozhodnutí, možnost opravných prostředků atd. Zákon o rozhodčím řízení odkazuje na občanský soudní řád ve svém ustanovení § 30, který zní:

„Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“⁷

Ve vztahu k rozhodčímu řízení se použije občanský soudní řád analogicky. Použije se přiměřeně a pouze tehdy, pokud zákon o rozhodčím řízení neupraví konkrétní situaci jiným způsobem. Důležitým prvkem je samozřejmě fakt, že shora uvedené je možno pouze za předpokladu, neodporuje-li tato analogie základním zásadám rozhodčího řízení.

⁶ Pojem vyjadřuje způsobilost konkrétního sporu mezi stranami být předmětem rozhodčího řízení. Klein, B., Doleček, M., Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, a.s., 2007, str. 7

⁷ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění ustanovení § 30.

Mezi další vnitrostátní prameny řadíme:

- Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve kterém je upraveno postavení Burzovního rozhodčího soudu
- Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (pokud si strany sporu sami nezvolí „rozhodné právo“, aplikují se subsidiárně kolizní normy)
- Zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé průmyslové komory a Hospodářskou komorou České republiky
- Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky pro vnitrostátní spory
- Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky pro mezinárodní spory
- Pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro vnitrostátní spory

4.2 Prameny mezinárodní

- Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. června 1958 v New Yorku známá jako New Yorská úmluva (české znění publikované ve Sbírce zákonů pod č. 74/1959 Sb.⁸)
- Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži podepsaná v Ženevě roku 1961 (české znění publikované ve Sbírce zákonů pod č. 176/1964 Sb.⁹)
- UNCITRAL, vzorový zákon o mezinárodní arbitráži, ze dne 21. 06. 1985. Inkorporace do právních řádů

⁸ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 192

⁹ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 201

na doporučení OSN, tvoří významnou předlohu pro dnešní Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů platný v České republice.

5 Rozhodčí řízení, aktuální právní úprava

Předmět rozhodčího řízení a jeho vymezení upravuje zák. č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen ZRŘ). Přijetím ZRŘ nastaly oproti předešlé právní úpravě zák. č. 98/1963 o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a výkonu rozhodčích nálezů výrazné změny. Hlavní změnu spatřuji v možnosti podřízení jakýchkoliv majetkových sporů pod rozhodčí řízení oproti předešlé úpravě, kdy rozhodčí řízení upravovalo pouze „*právní vztahy vycházející z mezinárodního obchodního styku a některé specifické vztahy vnitrostátní*“¹⁰. Významnou změnu, která hovoří o majetkových sporech najdeme v § 1 odst. 1 ZRŘ:

*„tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů“*¹¹

Dále je třeba vyzdvihnout celistvost aktuální právní úpravy. Aktuálně jsou veškeré druhy rozhodčího řízení sjednoceny v ZRŘ, v předchozí úpravě tomu však tak nebylo a některé zvláštní druhy řízení se nacházely i v jiných zákonech než v zák. č. 98/1963 Sb. o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a výkonu rozhodčích nálezů.

Zvláštní druhy řízení byly obsaženy zejména v normách upravujících především řešení burzovních sporů. Po přijetí ZRŘ byly příslušné části uvedených norem zrušeny a nahrazeny v ZRŘ.

¹⁰ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 3

¹¹ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, §1, odst. 1

5.1 Arbitrabilita

Arbitrabilita je základním předpokladem pro to, aby se dalo o konkrétním sporu rozhodovat v rozhodčím řízení. De facto jde o přípustnost předložit spor rozhodčímu orgánu namísto obecnému soudu.

Základní vymezení tohoto pojmu nám jasnou definicí specifikuje § 2 odst. 1 ZRŘ. Ustanovení stanoví:

„Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkurzu nebo vyrovnání, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva)¹²“

Arbitrabilita je tedy vymezena dvěma základními předpoklady:

- Pozitivně, majetkový spor mezi stranami, který může být řešen před rozhodčím soudem;
- Negativně, vymezením sporů které nemají potřebnou způsobilost být řešeny před rozhodčím soudem

5.1.1 Pozitivní podmínky arbitrability

Prvním pozitivním předpokladem arbitrability sporu je jeho majetkový charakter. Majetkový spor je jakýkoliv spor, „jehož předmětem je určitý majetek, nebo lze jeho předmět vyjádřit v majetkových hodnotách, především v penězích a není pro daný

¹² Úpné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, §2, odst. 1

spor důležité, kam konkrétní povinnost směřuje (povinnost plnit, nebo se naopak určitého jednání zdržet popřípadě jednání strpět)¹³.

Termín „majetkový spor“ však tím není zcela vyčerpán. Judikatura i názory odborné veřejnosti se shodují na tom, že za „majetkový“ lze označit i spor, jehož předmětem není plnění. Jde tedy o spory určovací, tedy spory o to, zda tu konkrétní právo je či není. Tyto spory jsou příslušné pro obecné soudy, podle § 80 občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.) však i tyto spory mohou být předmětem řízení v rozhodčím řízení a to za předpokladu, že majetkové určení bude mít dopad v majetkové sféře účastníků.

Druhým pozitivním předpokladem arbitrability sporu je fakt, že k projednání sporu a jeho rozhodnutí by byl jinak příslušný obecný soud. V nejobecnější rovině se arbitrabilita běžně připouští pouze ve sporech, ve kterých mají příslušnost rozhodovat pouze soudy. Tato skutečnost vyplývá z § 7 ods. 1 OSŘ, který nám vymezuje pravomoc soudů a předmět občanského soudního řízení. Jedná se o důležitý fakt, který má z hlediska teorie ústavněprávní roviny.

Listina základních práv a svobod ve své páté hlavě Čl. 36 stanoví následující:

„Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“¹⁴

Podstatou uvedeného práva je jeho obecná příslušnost soudů k ochraně práv osob. Za „jiný orgán“ zmíněný v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, lze tedy považovat i rozhodčí soud. Článek 36 odst. 1 tedy umožňuje omezení soudní pravomoci, respektive umožňuje účastníkům sporu, právo omezení soudní moci sjednat. Za důležité je nutno označit, že tento článek umožňuje

¹³ Mothejzík, J., Stainer, V. a kol: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami, První vydání, Praha, C. H. Beck, 1996, str. 12

¹⁴ Listina základních práv a svobod ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

v ústavněprávní rovině rozhodovat určité spory i mimo působnost výkonu veřejné moci. Zda-li je rozhodnutí Rozhodčího orgánu rozhodnutím veřejné moci se zabývala v minulosti i judikatura:

„ÚS – IV. ÚS 174/02:

Ústavní soud se zabýval otázkou, zda rozhodčí nález Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci podle čl. 87 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, přičemž dospěl k závěru, že Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky není orgánem veřejné moci, a tudíž ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci podle uvedených ustanovení Ústavy České republiky a zákona o Ústavním soudu. Podle § 1 odst. 2 písm. b) Řádu č. OV02/94 Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Rozhodčí soud rozhoduje spory, jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. V tomto směru jeho názor koresponduje s názorem předsedy rozhodčího senátu, že charakter rozhodčí činnosti je založen smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří, eventuálně na pevně stanoví, vyjasňuje, tedy narovnává závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.¹⁵

Poslední z pozitivních podmínek arbitrability, o kterém hovoří § 2 odst. 2 ZRŘ, je podmínka, že je možnost v daném sporu mezi stranami uzavřít smír.

Uzavření smíru je upraveno v § 99 občanského soudního řádu. Dle odst. 1 tohoto ustanovení mohou účastníci skončit řízení soudním smírem. Předpokladem smíru je fakt, že jeho uzavření

¹⁵ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 5

připouští povaha řešené věci. Toto i další ustanovení OSŘ., zároveň označuje řízení, v nichž smír uzavřít nelze. Jedná se o řízení ve věcech osobního stavu, jako jsou rozvod manželství, řízení o neplatnosti manželství, určení, zda tu manželství je či není. Dále jsou to řízení, která lze zahájit i bez návrhu, např. řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení ve věcech péče o nezletilé atd.

5.1.2 Negativní podmínky arbitrability

§ 2 odst. 1 ZRŘ vymezuje podmínky arbitrability také negativně a to níže uvedeným způsobem:

„..... s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkurzu nebo vyrovnání....“¹⁶

Další negativní vymezení arbitrability uvádí jediná novela ZRŘ, která byla přijata s účinností ke dni 31. 05. 2006 a doplnila § 1 jeho druhým odstavcem. Ustanovení stanoví, že tohoto zákona nelze užít k řešení sporů veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení, zřízených podle zvláštního právního předpisu.

Nedostatek arbitrability

Setkáme-li se s nedostatkem arbitrability, následuje bezesporu vážný problém v procesním prvku. Nedostatek arbitrability nepatří mezi vady, které by bylo možno „zhojit“ jakýmkoli procesním postupem. Zda došlo ke splnění podmínek arbitrability zkoumá rozhodce. Pokud by byla rozhodčí smlouva uzavřena v nearbitrabilním sporu, nemůže rozhodce ve sporu pokračovat či dokonce rozhodnout, řízení tedy zastaví. Navrhovatel má poté možnost podat žalobu u obecného soudu, či jiného příslušného orgánu.

¹⁶ Úpné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, §1, odst. 1

Pokud by v takovéto věci, která nesplňuje podmínky arbitrability bylo rozhodnuto, byl by vydán ve věci rozhodčí nález, představuje tento nedostatek důvod pro zrušení tohoto nálezu soudem ve smyslu § 31 písm. a) ZRŘ, tedy proto, že byl nález vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu.

Jak vyplývá ze skutečností shora uvedených, citlivost otázky nedostatku arbitrability vyžaduje jak od stran rozhodčí smlouvy, tak od rozhodců zvýšenou pozornost. U účastníků rozhodčí smlouvy jde o pozornost při sjednávání rozhodčí smlouvy, u rozhodců při zahájení rozhodčího řízení, stejně tak jako kdykoli v jeho průběhu a rovněž po jeho skončení rozhodčím nálezem.

5.1.3 Druhy arbitrability

K tématu arbitrability se váže dělení týkající se arbitrability. V literatuře se setkáváme s dělením na arbitrabilitu objektivní a subjektivní. U subjektivní arbitrability je zohledněna vůle účastníků smlouvy, kteří si sami po vzájemné dohodě vymezí, které nároky z právního vztahu se budou v rozhodčím řízení projednávat. Subjektivní arbitrabilita v tomto chápání je otázkou způsobilosti subjektu uzavřít rozhodčí smlouvu. Jedná se tedy v podstatě o jistou „dispozitivnost“ oproti objektivní arbitrabilitě, kdy hledisko, které spory lze v rozhodčím řízení projednat, určuje zákon.

6. Rozhodčí smlouva

Existence platné rozhodčí smlouvy je nejen zákonným předpokladem samotného rozhodčího řízení, ale vzhledem k jejímu obsahu, který si strany mezi sebou ujednají, je také nezbytným podkladem pro samotné provedení rozhodčího řízení, které v mnoha směrech rozhodčí smlouva přímo ovlivňuje. Podstatou rozhodčí smlouvy je tedy písemná dohoda obou stran, že spory, o nichž se lze takto dohodnout, budou projednány jedním nebo více rozhodci nebo stálým rozhodčím soudem. Na právní povahu rozhodčí smlouvy

nepanuje v právní teorii jednotný názor. Rozmanitost těchto názorů je závislá zejména na doktríně o právní povaze rozhodčího řízení. S ohledem na českou právní úpravu rozhodčího řízení lze dospět k závěru, že jde o smlouvu procesní, protože jejím předmětem je vynětí určitých věcí z pravomoci obecných soudů a přenesení do pravomoci rozhodců.¹⁷ Naopak N. Rozehnalová považuje:

„Rozhodčí smlouvu za institut se smluvním základem, který se pohybuje v prostředí procesního práva a má tudíž smíšenou povahu.“¹⁸

6.1 Formální a materiální pojetí rozhodčí smlouvy

Formální stránka představuje náležitosti, které musí rozhodčí smlouva splňovat z hlediska formy. Mezi prioritní řadíme písemnou formu. Nesplnění této podmínky způsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy. Písemnou formu nesplňuje pouze listinná podoba, ale například také prostředky elektronické komunikace, dále sem řadíme dálnopis a vzájemnou výměnu dopisů nebo telegramů.

Dalším požadavkem je srozumitelnost a určitost obsahu účastníků rozhodčí smlouvy, kterou lze zaznamenat shora uvedenými formami. Samozřejmé je určení a identifikace osob, které rozhodčí smlouvu sjednali. Rozhodčí doložka nemusí být na samostatné listině. V praxi je běžné, že je součástí obchodních podmínek. Toto pravidlo je zakotveno v § 3 odst. 2. který stanoví:

„Tvoří-li však rozhodčí doložka součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, k níž se rozhodčí doložka vztahuje, je rozhodčí doložka platně ujednána i tehdy, jestliže písemný návrh hlavní

¹⁷ Růžička, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 35.

¹⁸ Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Praha : Nakladatelství ASPI Publishing, s.r.o., 2002, s. 64.

*smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.*¹⁹

Materiální stránka rozhodčí smlouvy je spojena s výše popsanou arbitrabilitou sporu. Jednou z podmínek materiální stránky je, že strany sporu musí být oprávněny s předmětem řízení volně disponovat. Oprávněnost dispozice s věcí je myšlena ve dvou rovinách. Nejen z hlediska procesního, ale i z hlediska práva hmotného. Možnost svěření pravomoci rozhodovat v řešení sporu jinému orgánu nežli obecnému soudu, vychází z podmínky možnosti disponovat předmětem řízení jak po stránce práva hmotného tak i práva procesního.

Způsobilost uzavřít rozhodčí smlouvu patří k dalšímu znaku materiální stránky rozhodčí smlouvy. K vymezení způsobilosti musíme analogicky použít OSŘ, konkrétně § 19, který nám říká, kdo má procesní způsobilost být účastníkem v řízení před soudem. Účastníky mohou být fyzické osoby, právnické osoby i stát.

6.2 Druhy rozhodčí smlouvy

Právní teorie a právní praxe rozeznává tři druhy (podoby) rozhodčí smlouvy:

- 1) Smlouva o rozhodci nebo také „kompromis“ – ujednání, že konkrétní, mezi stranami vzniklý spor, bude rozhodnut rozhodci, které pro tento konkrétní spor určí strany samy. Můžeme však konstatovat, že jestliže se spor nepodaří vyřešit vzájemným jednáním mezi spornými stranami, málokdy se podaří uzavřít smlouvu o rozhodcích. Povinná osoba již nemá v tomto stádiu zájem na rychlém projednání daného sporu a raději si počká na zdlouhavé soudní řízení.

¹⁹ Úpné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, §3, odst. 2

- 2) Rozhodčí doložka – strany se dohodnou, že všechny spory, které by mezi nimi mohly v budoucnu vzniknout z konkrétního právního vztahu, budou projednány a rozhodnuty v rozhodčím řízení. ZRŘ nepřipouští, aby rozhodčí smlouva mohla být uzavřena o všech sporech, které mezi subjekty právních vztahů mohou vzniknout či vznikly. Rozhodčí doložku je nutno vnímat jako samostatný smluvní dokument.

- 3) Tzv. neomezený kompromis (všeobecné ujednání) je dohoda stran dopadající na veškeré spory z vymezeného okruhu právních vztahů. Tento způsob řešení je v praxi využíván zejména tehdy, uzavírají-li strany smlouvu na delší časová období.²⁰

7 Základní zásady rozhodčího řízení

Zákon o rozhodčím řízení ve svém aktuálním znění výčet zásad správního řízení neuvádí, krom jedné a tou je zásada rovnosti účastníků. Opět i v tomto případě budeme tedy vycházet z analogie užití občanského soudního řádu. Platí tedy, že pro rozhodčí řízení platí zásady jako pro řízení dle OSŘ. Analogie by samozřejmě neplatila v případech, kdy by tyto zásady byly v rozporu s účelem ZRŘ. Rozhodčí řízení má tedy níže uvedené zásady:

7.1 Zásada rovnosti stran v řízení

Tato zásada je hlavní zásadou každého civilního řízení a musí být striktně dodržována od zahájení řízení, přes jeho průběh, až po samotný závěr řízení. Jde o základní zásadu, která je deklarována Listinou základních práv a svobod. Jedná se o jedinou zásadu o které ZRŘ ve svém § 18 hovoří:

²⁰ V této podkapitole vycházím z Rozehnalové N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Praha : Nakladatelství ASPI Publishing, s.r.o., 2002, s. 60 a z Růžička, K. Mezinárodní obchodní arbitráž. Praha : Nakladatelství PROSPEKTRUM, 1997, s. 24

„Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána příležitost k uplatnění jejich práv.“²¹

Rovností je třeba rozumět především rovné postavení stran z hlediska procesních práv a povinností, stejně tak z hlediska poskytované možnosti k jejich uplatnění. Zásada rovnosti je důležitá nejen pro samotné účastníky, ale též pro rozhodce, na které klade mnoho konkrétních povinností a to nejen v rámci jednotlivých úkonů rozhodčího řízení, ale zásadně v průběhu celého řízení, vždy se zohledněním konkrétní procesní situace.

Rovnost je třeba dodržovat například ve věcech týkajících se lhůt spojených s rozhodčím řízením. Jednotlivé lhůty stanovené rozhodci, musí být pro obě strany sporu obdobné. Nelze jednu stranu na úkor druhé zvýhodňovat uložením delší nebo naopak kratší procesní lhůty, týkající se stejného procesního úkonu. To samozřejmě platí i pro lhůty pokud strany nečiní konkrétní úkon součastně.

Stejný postup se předpokládá i při dalších situacích týkajících se lhůt. Pokud je lhůta prodloužena na žádost jedné z účastněných stran, nesmí se tato nebo druhá strana jakýmkoli způsobem zvýhodňovat, například jedné ze stran v žádostech opakovaně vyhovět a druhé straně veškeré žádosti ve věcech lhůt opakovaně zamítat. Rovnost stran je též potřeba zachovávat v případě, kdy jedna strana požádá o prodloužení lhůty a bude jí vyhověno, bude daná lhůta prodloužena obdobně i druhé straně a to bez ohledu na to, zda o to požádala či nikoli.

Zásada rovnosti stran se samozřejmě zachová i tím, že žádné ze stran nebude poskytnuta neodůvodněná výhoda, týkající se procesních záležitostí (příprava některých úkonů za podmínek, s nimiž není protistrana seznámena, ačkoli být má).

²¹ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, §18

7.2 Zásada neveřejnosti

Zásada neveřejnosti je další z charakteristických zásad rozhodčího řízení. Oproti zásadě rovnosti stran, která je vlastní i v řízení před obecnými soudy, představuje zásada neveřejnosti jednu ze základních odlišností mezi těmito způsoby řešení sporů. Tato zásada je průlomem do zásady veřejnosti deklarované Ústavou České republiky.

„Zásada neveřejnosti rozhodčího řízení je upravena v § 19 odst. 3 ZRŘ, dle kterého je rozhodčí řízení vždy neveřejné. To znamená, že řízení není přístupné třetím osobám s výjimkou stran, jejich zástupců, rozhodců a dalších osob, jejichž účast na řízení je nezbytná či praktická (tlumočníci, zapisovatelé a podobně).“²²

Zásada neveřejnosti se týká nejen nepřístupnosti řízení pro třetí osoby, ale taktéž i rozhodčího nálezu. Oproti rozsudku v řízení u obecného soudu se rozhodčí nález nevyhlašuje veřejně, někdy není dokonce ani ústně vyhlašován, stranám je pouze zasláno písemné vyhotovení.

Neveřejnost rozhodčího řízení má samozřejmě pro zúčastněné strany své výhody. Vzhledem k dnešnímu nepopiratelnému vlivu médií, spatřuje autorka jednu z hlavních výhod v samotném utajení sporu, ať už před klienty, konkurencí či laickou veřejností. Neveřejnost řízení stranám poskytuje ochranu pro citlivé obchodní informace. Jestliže to stranám nevadí, neznamená to porušení obchodního tajemství. Podávání informací o průběhu či výsledku řízení je samozřejmě možné. Poslední institut, který je možno spojit s neveřejností řízení je mlčenlivost rozhodců, která je uvedena v § 6 ZRŘ takto:

²² JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, *Rozhodčí řízení*, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 96

„Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.“²³

7.3 Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení

I tato zásada je zakotvena ústavněprávními normami. Rychlost patří mezi typické přednosti rozhodčího řízení, pokud jsou strany a také rozhodce připraveni na ústní jednání, bývá většinou při témže i rozhodnuto. Lhůty jsou v rozhodčím řízení ve srovnání s civilním procesem výrazně kratší a řízení je zásadně jednoinstanční (možnost přezkumu rozhodnutí soudem se nebere jako běžný průběh rozhodčího řízení).

7.4 Zásada ústního jednání

Zásada ústního jednání není u jednání v rozhodčím řízení ustanovení kogentním, ale dispozitivním. Ujednání najdeme v § 19 odst. 3 ZRŘ. Účastníci si tedy mohou určit, zda bude jednání ústní či nikoli. Zákon tedy ponechává možnost, že celé řízení může proběhnout pouze písemnou formou, bez osobního kontaktu stran s rozhodcem. Tuto možnost upravuje speciální úprava rozhodčího řízení on-line.

7.5 Zásada projednací

Tato zásada je opakem zásady vyhledávací, která se uplatňuje toliko v řízení nesporném dle OSŘ. Z povinnosti projednací vyplývá povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Je na stranách sporu, aby tvrdily skutečnosti a navrhovaly důkazy, které jsou pro ně v řízení rozhodné a pozitivně působí v jejich prospěch. Rozhodci tedy předmět dokazování neurčují, je to dispoziční právo stran sporu.

²³ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 6, odst. 1

7.6 Zásada dispoziční

Zásada dispoziční je zakotvena v OSŘ a je typická pro civilní řízení. Umožňuje stranám sporu disponovat předmětem řízení, udávat jeho směr a průběh. Dispoziční zásada se týká v podstatě všech možných procesních kroků, které mohou strany v řízení učinit, např. zahájení řízení, rozšíření či zúžení předmětu řízení, předkládání důkazů, uznání nároku, uzavření smíru, změnou žaloby, ukončení řízení zpětvzetím žaloby, atd.

7.7 Zásada volného hodnocení důkazů

„Zákon nepředepisuje a ani dobře nemůže předepisovat pravidla, z nichž by mělo vycházet hodnocení jak jednotlivých důkazů, tak hodnocení jejich vzájemné souvislosti. Je tomu tak proto, že hodnocení důkazů je složitý myšlenkový postup, jehož podstatou jsou jednak dílčí, jednak komplexní závěry soudce o věrohodnosti zpráv, získaných provedením důkazů, jež jsou pak podkladem pro závěr o tom, které skutečnosti účastníky tvrzené má soudce za prokázané a jež tak tvoří zjištěný skutkový vztah.“²⁴

Význam zásady volného hodnocení důkazů spočívá ve skutečnosti, že strany řízení mohou předkládat nejrůznější skutková tvrzení, které dokládají pomocí důkazů. Za důkazní prostředek lze použít cokoli, co věrohodně a pravdivě vylíčí skutečný stav věci. Zásada volného hodnocení důkazů není uvedena v zákoně o rozhodčím řízení, použijeme tedy analogicky definici této zásady dle úpravy OSŘ.

Rozhodce hodnotí důkazy nestranně, nezaujatě a svobodně, jednotlivě, i v souvislostech. Rozhodce musí být schopen své názory k předkládaným důkazům řádně a smysluplně odůvodnit. Jakou váhu jednotlivým důkazům přisoudí, záleží jen na jeho svobodné vůli.

²⁴ Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 914

Závěr, který si rozhodce vytvoří na základě předložených důkazů, je věcí vnitřního rozhodcová přesvědčení a jeho logického myšlenkového postupu.²⁵

8 Vztah rozhodčího řízení a civilního procesu

OSŘ je bezesporu hlavním pramenem procesního práva civilního. Rozhodčí řízení jako jedno z druhů civilního procesu řeší širokou materii majetkových vztahů a sporů z nich vznikajících. Vzhledem k množství a obsáhlosti procesních vztahů, nelze obsáhnout veškerou procesní úpravu pouze v ZRŘ. Proto zákon ve svém § 30 stanoví:

„Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“²⁶

Přiměřeným použitím má zákonodárce na mysli použití obecných procesních zásad, počínaje zahájením rozhodčího řízení podáním žaloby, samotného průběhu řízení, až po vyhotovení rozhodčího nálezu, který je závěrem rozhodčího řízení. Analogie užití OSŘ se netýká jen samotného zákona, ale přiměřeně se také užijí zákony na OSŘ bezprostředně navazující. Je to například zákon o soudech a soudcích.

Základní rozlišení mezi oběma druhy civilního procesu spočívá v jejich pojetí veřejném a soukromém. Rozhodci v rozhodčím sporu rozhodují coby osoby soukromoprávní, na rozdíl od soudců v civilním soudním řízení, kteří jsou nadáni veřejnou mocí. Jde tedy o dva rozdílné civilní procesy, kdy civilní soudní řízení má z hlediska teoretického primární postavení. Toto „primární postavení je zřejmé hned z několika důvodů.

²⁵ Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 914

²⁶ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 30

Samotný zákon o rozhodčím řízení není natolik komplexní, aby poskytl všechny odpovědi na otázky, které mohou v průběhu rozhodčího řízení vyvstat. Úpravu soudního řízení obsaženou v OSŘ můžeme tedy vnímat jako vhodnou inspiraci pro rozhodčí řízení.

Jako další důvod můžeme vnímat rozsah pravomocí udělených soudcům obecných soudů občanským soudním řádem, které jsou bezesporu většího rozsahu, než pravomoci které uděluje rozhodcům ZRŘ. Obecné soudy mohou tak zajišťovat některé procesní úkony mnohem efektivněji, než je tomu v případě rozhodčích soudů.

Posledním důvodem může být „dohled“ obecných soudů nad činností rozhodčích soudů. Nejčastějším předmětem „dohledu“ obecných soudů je soulad mezi průběhem rozhodčího řízení a rozhodčím nálezem. Tento dohled je samozřejmě možný jen v zákoně vymezených případech a zákonem stanoveným postupem. I z tohoto posledního důvodu vyplývá, že i když se může jevit soud před rozhodci jako alternativou k řízení před obecnými soudy, nejedná se o alternativu rovnocennou.

8.1 Součinnost obecných soudů v řízení

Jako základní formu součinnosti ze strany obecných soudů jsou administrativní úkony ve smyslu ukládání rozhodčích nálezů vydaných v řízení ad hoc ve smyslu § 29 odst. 2 ZRŘ. Uložen není jen samotný rozhodčí nález, ale celý spis projednávané věci, vypovídající o samotném průběhu řízení. V případě potřeby jedné nebo druhé strany sporu je tedy možné do spisu nahlédnout, ať už za účelem pouhého nahlédnutí, činění opisů a podobně. Platí zde teritoriální hledisko. Obecný soud tedy archivuje pouze ty rozhodčí nálezy, kde sídlo, či prováděná činnost rozhodců je stejná jako obvod příslušného soudu.

Další součinnost soudu můžeme rozdělit na různé skupiny:

- Součinnost týkající se rozhodců a rozhodčího senátu
- součinnost při dokazování;
- vydávání předběžných opatření;
- přezkoumání existence a platnosti rozhodčí smlouvy;
- rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu;
- rozhodování o odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu;
- rozhodování o zastavení probíhajícího výkonu rozhodnutí;

8.1.1 Součinnost týkající se rozhodců a rozhodčího senátu

První jmenovaná oblast se týká součinnosti s obsazením rozhodčího senátu a se zproštěním rozhodce mlčenlivosti. Tato součinnost je možná pouze za předpokladu, že je pro ni dán zákonný důvod. Součinnost související s rozhodci se týká níže uvedených oblastí:

- Zproštění mlčenlivosti rozhodce;
- jmenování rozhodce či náhradního rozhodce;
- vyloučení rozhodce

Zákon o rozhodčím řízení stanovuje místní a věcnou příslušnost ve shora uvedených případech v § 42, který se nachází v jeho šesté části. Co se týká věcného hlediska, budou v těchto případech rozhodovat soudy, které by byly příslušné k projednání věci, pokud by nebyla řešena v rozhodčím řízení.

Z hlediska místní příslušnosti nám uvádí literatura následující:

„Je třeba rozlišovat mezi řízením o zproštění rozhodce mlčenlivosti (k němu je příslušný výlučně soud, v jehož obvodu se řízení koná či konalo), k řízení o jmenování a vyloučení rozhodců

může být na místo toho za určitých okolností příslušný soud navrhovatele či odpůrce.²⁷

8.1.2 Součinnost při dokazování

Jak bylo shora uvedeno díky zásadě dispoziční nejsou sami rozhodci oprávněni nutit strany k poskytnutí výpovědi, předložení důkazů a podobně. Provádění shora uvedených úkonů je tedy dobrovolné a záleží pouze na vůli stran.

Z procesního hlediska však tudíž může docházet k průtahům v řízení a proto je tady možnost, aby se rozhodce za účelem provedení důkazu, ať se již jedná o výslech či předložení listiny obrátil na obecný soud. Soud má v případě požádání rozhodce o provedení procesního úkonu povinnost žádosti vyhovět. Jedinou podmínkou je zde fakt, že požadovaný úkon musí být připuštěn zákonem.

Po obdržení žádosti soud provede procesní úkon, ať už se jedná o výslech svědka nebo vyzvání osoby k předložení dokumentu či listiny za účelem provedení důkazu. Tyto procesní úkony probíhají před obecným soudem, dle ustanovení občanského soudního řádu, v případě nesoučinnosti účastníka sporu je možno uložení pořádkové pokuty.

Věcná a místní příslušnost je v tomto případě dána okresnímu soudu, v jehož obvodě mají být procesní kroky učiněny. Tak stanoví § 42 ZRŘ.

8.1.3 Vydávání předběžných opatření

Skutečnost, že je možno podat k obecnímu soudu návrh na předběžné opatření před tím, než je ve věci samotné zahájeno rozhodčí řízení, přináší stranám sporu řadu pozitiv. Některé úkony,

²⁷ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 110

kteřé je nutno provést před podáním rozhodčí žaloby, mohou být pro účastníky časově i administrativně často zbytečně náročné. Mezi tyto úkony patří například nalezení vhodného rozhodce, vyřešení otázky jeho odměny, shoda na těchto skutečnostech se smluvním partnerem atd.

Shora uvedenou problematiku upravuje ustanovení § 22 ZRŘ:

„Ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídít předběžné opatření.“²⁸

Řízení o vydání předběžného opatření probíhá před obecným soudem standardním způsobem. Navrhovatel odpovídá druhé straně za případnou újmu, která jí může v důsledku předběžného opatření vzniknout, pokud by opatření bylo zrušeno. Navrhovatel tedy skládá jistinu 50 nebo 100 tisíc korun ve smyslu ustanovení § 75b občanského soudního řádu.

Ve věci určení věcné příslušnosti bude důležitým hlediskem předmět sporu, popřípadě výše nároku. Místní příslušnost je dána u soudu, v jehož obvodu se řízení koná. Příslušnost soudu se netýká pouze samotného vydání předběžného opatření, ale také v případě odvolání, kdy tentýž soud má roli prvoinstančního soudu v případném odvolacím řízení.

8.2 Přezkoumání existence a možnost přezkumu rozhodčího nálezu

Jak bylo již dříve uvedeno, jednou ze základních výhod rozhodčího řízení je jeho rychlost. S tou bezesporu souvisí jednoinstančnost rozhodčího řízení, která v praxi znamená neexistenci opravných prostředků proti rozhodčímu řízení. To však neznamená, že je zcela vyloučena možnost se procesně bránit proti

²⁸ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 22

rozhodnutému rozhodčímu nálezu. Obdobu řádného opravného prostředku, jaký je možný před obecnými soudy, poskytuje účastníkům rozhodčího řízení zákon o rozhodčím řízení, který ve svém § 27 uvádí:

„Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona.“²⁹

Důležitým faktem ke shora citovanému ustanovení je skutečnost, že předmětem přezkumu dle tohoto ustanovení nemůže být žádné jiné rozhodnutí rozhodčího senátu jako usnesení, jímž se řízení končí, usnesení, jímž se upravují procesní otázky řízení, ale pouze výsledného rozhodčího nálezu.

Dalším důležitým předpokladem shora citovaného ustanovení je, že se strany na možnosti přezkumu rozhodčího nálezu musí dohodnout. Dohodu nemusí nutně obsahovat již rozhodčí smlouva. Strany se na možnosti přezkumu rozhodčího nálezu mohou dohodnout v době, kdy se již rozhodčí řízení mezi nimi vede. Po formální stránce by bylo možno se souhlasem obou zúčastněných stran toto klasifikovat jako dodatek k rozhodčí smlouvě.

V případě, že by se strany sporu na tomto procesním kroku nedohodly, nelze rozhodčí nález přezkoumat. Jedinou možností v případě neshody o přezkumu je napadnout rozhodčí nález návrhem na jeho zrušení, ten se však podává u obecného soudu.

Předmětem přezkumu je procesní stránka a to z hlediska souladu kroků učiněných rozhodci v průběhu řízení, právní a věcná správnost postupu se souladem rozhodčího nálezu. Přezkoumání je

²⁹ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 27

tedy součástí rozhodčího řízení, jehož cílem je zjistit správnost rozhodčího nálezu.

V situaci, kdy je rozhodčí nález k přezkumu předložen rozhodcům, mají rozhodci tyto možnosti:

- potvrdit rozhodčí nález, neshledali-li žádné jeho vady
- rozhodnout jinak než jak bylo stanoveno ve výroku přezkoumávaného rozhodčího nálezu
- zrušit rozhodčí nález z důvodů, pro které by ho mohl zrušit i obecný soud

8.2.1 Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Rozhodnutí obecného soudu zda rozhodčí nález zrušit či nikoliv, spočívá v přezkoumání souladu rozhodčího nálezu se zákonem v případě, je-li shledán rozpor s některými základními pravidly rozhodčího řízení. Oprávnění obecných soudů zrušit rozhodčí nález má svá specifika, která nemají v občanském soudním řádu žádná jiná řízení.

Prvním specifikem je skutečnost, že obecné soudy nejsou oprávněny rozhodnutí rozhodců měnit, popřípadě je nahrazovat vlastním rozhodnutím. Jediné oprávnění spočívá tedy pouze v možnosti zrušení rozhodčího nálezu, pokud je shledán rozpor jimi posuzovaného rozhodčího nálezu se zákonem.

Aby mohly obecné soudy rozhodčí nález zrušit, musí rozpor se zákonem nastat v některé konkrétní oblasti vymezené zákonem. Druhým významným specifikem je tedy fakt, že soudy nezruší rozhodčí nález v rozporu se zákonem vždy, ale jen za zákonem daných podmínek. Podrobněji budou dané podmínky rozebrány v další kapitole.

V řízení o zrušení rozhodčího řízení není tedy změna či oprava vady rozhodnutí. Role obecných soudů spočívá v tomto

případě pouze v posouzení otázky, zda byly splněny základní předpoklady pro vedení rozhodčího řízení a zda byly v rámci řízení respektovány jeho základní principy. Rozhodčí nález tedy není posuzován z věcného hlediska. Zrušení rozhodčího nálezu je upraveno v ZRŘ i přesto, že se jedná o řízení před obecným soudem. Podpůrně se samozřejmě použijí příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu je možné zahájit a vést pouze ve státě, ve kterém byl rozhodčí nález vydán.

8.2.2 Návrh na zrušení rozhodčího nálezu

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu může podat ta strana řízení, která má pochybnosti o průběhu rozhodčího řízení, namítá jiné vady či nedostatky řízení, které představují důvody ke zrušení rozhodčího nálezu, které jsou taxativně vyjmenované v § 31 ZRŘ. Návrh může být vydán pouze stranou, která se účastnila řízení, ve kterém byl rozhodčí nález vydán. Příslušný je soud, v jehož obvodu řízení proběhlo, resp. v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.

Lhůta pro podání návrhu je stanovena v § 32 odst. 1 ZRŘ. Návrh musí být podán do tří měsíců od doručení té straně, která se chce zrušení rozhodčího nálezu domáhat. Z hlediska lhůty pro podání návrhu není podstatné, zda jde o rozhodčí nález konečný, částečný nebo mezitímní. Proti každému z těchto nálezů lze podat samostatný návrh na zrušení a každému ze shora uvedených nálezů běží od jejich doručení samostatná lhůta.

Zákon o rozhodčím řízení nehovoří o tom, zda při návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je posuzována otázka, zda-li je rozhodčí nález v právní moci či nikoliv. Přípustné je tedy i podání návrhu proti nálezu, který dosud nenabyl právní moci.

„Teoreticky je totiž nutné připustit, že mezi doručením rozhodčího nálezu straně, která jej uvedeným návrhem napadá, a druhé straně řízení může právní moci (neboť nebyl doručen druhé straně), přesto však již navrhovatel musí svůj návrh podat pod hrozbou zániku jeho

*práva na toto podání. Samozřejmě může uvedená situace nastat i tehdy, kdy navrhovatel podá návrh bezodkladně po doručení nálezu, zatímco druhá strana nálezu ještě neobdržela.*³⁰

Formální náležitosti návrhu jsou stejné jako u kteréhokoliv jiného podání soudu. Z podání, musí být zřejmé níže uvedené skutečnosti:

uplynout i více než 3 měsíce. V takových případech zákonitě nastane situace, ve které rozhodčí nálezu ještě nenabyl kdo podání činí

- komu je určeno
- vymezení čeho se navrhovatel domáhá
- přesná identifikace rozhodčího nálezu, který má být zrušen, včetně identifikace rozhodců a místa kde byl nálezu vydán
- uvedené důvody, pro které by měl obecný soud v souladu se zákonem napadený rozhodčí nálezu zrušit

Návrh je podáván proti protistraně v řízení, nikoliv proti rozhodcům či stálému rozhodčímu soudu. Pokud by byl návrh podán proti rozhodcům, musel by soud žalobu zamítnout. Nemusel by ji však v daném případě odmítnout, o čemž nám svědčí judikatura:

„NS ČR 32 Odo 217/2004:

*Označí-li žalobce v žalobě o zrušení rozhodčího nálezu jako žalovaného rozhodčí soud, není to důvodem k zastavení řízení pro nedostatek soudní pravomoci.*³¹

³⁰ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 131

³¹ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 132

8.2.3 Důvody zrušení rozhodčího nálezu soudem

Předpokladem zrušení rozhodčího nálezu je naplnění některého důvodu zrušení nálezu, které taxativně vymezuje ustanovení § 31 ZRŘ. Jedná se o tyto důvody:

- Rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu
- rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná nebo je zrušena anebo se na dohodnutou věc nevztahuje
- ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem
- rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců
- straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat
- rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému
- pokud se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení

a) Rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu

V prvním případě se jedná o spory, které trpí nedostatkem arbitrability, rozhodčí smlouva tedy byla uzavřena ve věci, kterou nelze platně projednat před rozhodčím soudem. Jedná se především o spory, ve kterých strany nemohou uzavřít smír, spory které nejsou majetkové povahy, spory o kterých nejsou bez existence rozhodčí smlouvy oprávněny rozhodovat soudy.

Pokud je takový rozhodčí nález vydán, lze jej považovat za nicotný akt bez právních účinků. Protože však bohužel i tyto rozhodčí nálezy mohou sloužit jako podklad k úkonům směřujícím k vynucení

neplatně stanovené povinnosti, je nutno z hlediska právní jistoty mít možnost napadnouti tyto rozhodčí nálezy tak, jako by se o rozhodčí nálezy jednalo.

Pokud soud zruší shora uvedený rozhodčí nále z důvodu nedostatku arbitrability, věc již po tomto zrušení nemůže být znovu projednána v novém rozhodčím řízení. Obecný soud, který na návrh rozhodl o zrušení rozhodčího nálezu, může rozhodnout i ve věci samé. Lze tak učinit pokud je to na návrh jedné ze stran a rozsudek o zrušení nálezu již nabyl právní moci. Z hlediska místní a věcné příslušnosti je příslušnost soudu pro obě řízení stejná.

b) Rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, nebo se na dohodnutou věc nevztahuje

I v druhém případě se jedná o neplatnost rozhodčí smlouvy, nikoliv však z důvodu nedostatku arbitrability. Relevantní je v tomto případě jakýkoliv jiný důvod způsobující neplatnost rozhodčí smlouvy.

Neplatnost rozhodčí smlouvy může nastat z několika možných příčin. Mezi nejtypičtější případy patří situace, kdy není platná hlavní smlouva, ve které je rozhodčí doložka stanovena. Důvodem neplatnosti hlavní smlouvy může být například nezpůsobilost osoby k uzavření takové smlouvy (nedostatečné zmocnění osoby).

Další z možností je uzavření smlouvy na dobu určitou, která uplynula před tím, než došlo k vydání rozhodčího nálezu. Soud je povinen zkoumat, zda důvod, pro který je podáván návrh na zrušení nálezu byl navrhovatelem uplatněn dříve než účastník začal ve věci jednat. Pokud tento fakt nebude možno prokázat, soud je povinen návrh zamítnout.³²

³² Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 237.

c) Ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem

Třetí důvod pro zrušení rozhodčího nálezu je důsledek příslušných ustanovení ZRŘ. Konkrétněji zákon ve své druhé části § 4 stanoví následující:

„Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.“³³

Dle shora uvedeného ustanovení je zřejmé, že pokud by tyto osoby vydaly rozhodčí nález, je to nepochybně jedním z důvodů pro jeho napadení před obecným soudem.

Ve věci „způsobilosti rozhodce“ musíme brát v potaz i situaci, kdy je spor rozhodován před stálým rozhodčím soudem, jehož stanovy či řád vyžadují, aby všichni rozhodci působící při rozhodování sporů před tímto soudem byli zapsáni v listině rozhodců, tímto stálým rozhodčím soudem zřízené. Pokud rozhodce, rozhodující spor na této listině veden není, lze mít za to, že je-li podmínka zápisu na listině rozhodců obsažena v rozhodčí smlouvě, na které se strany dohodly, nesplňuje tedy rozhodce „svoji způsobilost“, což je nepochybně důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu.

Poslední zmíněnou skutečností je fakt, že každý rozhodce má významný vliv na průběh rozhodčího řízení. Účastní se diskuze s ostatními rozhodci o následném rozhodnutí, ovlivňuje tedy konečné rozhodnutí. Stejně nepopíratelná je jeho úloha i v samotném průběhu řízení, kdy klade otázky stranám či svědkům. Je proto důležité, že je možno napadnout i rozhodčí nález, kdy se nezpůsobilý či nejmenovaný rozhodce „pouze“ tohoto řízení účastnil, v kterémkoliv

³³ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 4, odst. 1

jeho fázi. Fakt, že daný rozhodce se nezúčastnil hlasováním při rozhodování o výsledku tohoto řízení v tomto případě nehraje žádnou roli.

d) Rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců

Důvod neplatnosti se týká pouze řízení, ve kterých je rozhodováno více rozhodci. § 25 odst. 1 ZRŘ hovoří o tom, že nález musí být usnesen většinou rozhodců, přičemž všechny hlasy mají stejnou váhu. Není-li tato podmínka dodržena, bude nález soudem zrušen.

Tímto důvodem ke zrušení není nijak zpochybněna pravomoc rozhodců a pokud je tedy rozhodčí nález obecným soudem zrušen, může být věc znovu projednána a rozhodnuta v rozhodčím řízení. ZRŘ však pro tyto případy v § 34 odst. 2 stanoví:

„Zruší-li soud rozhodčí nález z jiného důvodu, než je uveden v odstavci 1, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti. Rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezu, který byl zrušen, jsou z nového projednání a rozhodování věci vyloučeni. Nedohodnou-li se strany jinak, budou noví rozhodci jmenováni způsobem původně určeným v rozhodčí smlouvě nebo podpůrně podle ustanovení tohoto zákona.³⁴

e) Straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat

Tento důvod je jedním z nejčastěji používaných důvodů v praxi. To však neubírá důvodu jistou problematičnost a komplikovanost, neboť není jednoduché v některých případech vymezit, za jakých podmínek se dá právo stran v projednání před rozhodci považovat za omezené.

³⁴ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 34, odst. 2.

Strany mají v rozhodčím řízení řadu práv a s přihlédnutím k právní jistotě je nesmírně důležité, aby každá ze stran dostala možnost na uplatnění svých argumentů, navržení důkazů, účast při provádění důkazů a podobně. Shora uvedené procesní kroky jsou vzhledem k nemožnosti přezkumu rozhodčího nálezu umožněny každé ze stran pouze jednou, bez případného možného doplnění argumentace v přezkumném řízení.

Důvody k odnětí práva na projednání před rozhodci mohou být nejrůznějšího charakteru. Straně sporu například nemusí být vůbec možnost účastnit se řízení poskytnuta (nedoručením nejrůznějších listin jako předvolání k jednání, písemná podání a další písemnosti). Dále sem řadíme chyby v procesním stádiu řízení, pokud straně nebyla poskytnuta možnost účastnit se konkrétního úkonu v řízení, jako je například výslech svědka. Stejně tak nepostačí pouze formální možnost účastnit se řízení, například způsobem, že by jedné ze stran bylo záměrně doručeno oznámení o konání jednání ve věci pouze den před tímto jednáním.

Možnost projednání věci před rozhodci úzce souvisí s jednou z hlavních zásad procesního práva o kterém nám ZRŘ hovoří ve svém § 18:

„Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.“³⁵

Těchto práv, na které mají strany v průběhu řízení nárok je široké množství, v této práci však uvedeme pouze některé z nich, které autorka považuje za nezákladnější.

a) Jazyk řízení

Pokud strany sporu nehovoří stejným jazykem, je nutné, aby byl při řízení tlumočnický, z důvodu znevýhodnění jedné strany. Stejný postup bude samozřejmě i v situaci, kdy svědek navržený jednou ze

³⁵ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 18.

stran není schopen v jazyce řízení komunikovat. Není tedy zásadně možné, v rozporu s pravidly řízení, komunikovat s jednou stranou v jejím jazyce, neboť by tím druhá strana byla znevýhodněna.

b) Doručování

Je nutno zajistit, aby byly stranám sporu doručovány písemnosti týkající se rozhodčího řízení. Strana uvede pro účel komunikace s rozhodci adresu, na kterou je jí nutno skutečně doručovat, respektive zajistit aby měla možnost doručovanou písemnost převzít. Institut náhradního doručení lze uplatňovat pouze tehdy, pokud ho pravidla řízení připouštějí. Důležitou roli při doručování mají stanovené lhůty, které by měly být dostatečně dlouhé na to, aby nebylo ohroženo právo stran připravit se a účastnit procesních úkonů.

c) Vyjádření se ke všem relevantním skutečnostem

V souvislosti s těmito skutečnostmi lze aplikovat jen některá obecně platná pravidla, ale vždy však bude záležet na okolnostech daného případu. Mezi obecně platná pravidla patří například poskytnutí stranám dostatečně dlouhé lhůty k vyjádření se k tvrzením protistrany (jak ústně, tak samozřejmě písemnou formou), v případě žalovaného právo podat žalobní odpověď, v případě žalobce vyjádření k protižalobě. Mezi další obecně platné pravidlo se řadí možnost, ve které se strany mohou vyjádřit na konci řízení tzv. závěrečným vyjádřením, resp. shrnutím v písemné formě. U jednotlivých skutečností není důležitý pouze fakt, že mají být stranám sporu umožněny, ale i skutečnost, že musí být stranám k provedení poskytnuta přiměřeně dlouhá lhůta.

d) Důkazy

Strany musí mít možnost navrhnout důkazy a provést důkazy, jsou-li pro řízení podstatné. Pokud není návrh důkazu jedné ze stran rozhodci přijat a důkaz tudíž není proveden, je nutné aby rozhodci zdůvodnili, proč navrhovaný důkaz nebyl proveden. Pokud by důvod

nebyl udán, je zde možnost, že by nález mohl být zrušen obecným soudem.

Důvod zrušení rozhodčího nálezu z důvodu nemožnosti projednání věci před rozhodci, bývá v praxi často využíván k pokusům o přenesení věci před obecné soudy. Argumenty navrhovatele spočívají většinou v tom, že mu nebyla rozhodci věnována dostatečná pozornost, ačkoli jde o argument stěžejní. Fakticky se tento navrhovatel domáhá toho, aby obecný soud věnoval pozornost závažnosti zmiňovaného argumentu, přesněji řečeno, aby věcně přezkoumal celý případ a posléze zrušil celý rozhodčí nález ve prospěch navrhovatele. Literatura ke shora uvedenému problému uvádí:

„K takovým tendencím je namíště přistupovat opatrně, neboť by v jejich důsledku mohlo dojít k neodůvodněnému zásahu obecných soudů do pravomoci rozhodců a tím i k popření podstaty rozhodčího řízení. Přesto však nelze popsané tendence a priori odmítnout, neboť nelze zcela vyloučit jejich důvodnost.³⁶

f) Rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému

Tento důvod ke zrušení rozhodčího nálezu spočívá zjednodušeně řečeno ve vadách vlastního rozhodčího nálezu. Tyto vady rozdělujeme do dvou kategorií:

- vady spočívající v protiprávnosti výrokové části nálezu
- vady spočívající v ultra petitum (strana je odsouzena k plnění, jež druhou stranou nebylo žádáno).

³⁶ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 138

Protiprávnost výroku rozhodčího nálezu znamená, že nález odsuzuje k plnění, které je dle tuzemského práva nedovolené či nemožné. Nemožnost či nedovolenost, se hodnotí z pohledu českého právního řádu bez ohledu na to, jakým právním řádem se posuzované nároky jinak řídí.

Dle českého právního řádu by se za nedovolené či nemožné plnění považovaly například ty výroky, které by odsuzovaly k převedení věcí a práv, která jsou dle českého právního řádu vyhrazena pouze konkrétním fyzickým či právnickým osobám, která dle českého právního řádu nelze vlastnit vůbec.

O vadu spočívající v ultra petitum jde tehdy, jestliže výrok rozhodčího nálezu stanoví, že je strana odsouzena k plnění většího rozsahu, než byl návrh protistrany v žalobě. Rozhodování o nárocích je v rozhodčím řízení vázáno vždy pouze na návrhy stran. Rozhodování o nárocích ve kterém by rozhodci nebyli vázáni návrhy stran je naprosto vyloučeno. Rozhodci jsou proto vždy vázáni návrhy stran a nemohou se od nich odchýlit.

Soulad rozhodčího nálezu s návrhy stran je nutno vždy posuzovat s přihlédnutím ke všem procesním skutečnostem. Nároky stran mohou být v průběhu řízení s ohledem na nové skutečnosti upravovány (rozšíření žalobního nároku, protižalobou, částečným zpětvzetím žaloby a podobně). Pro ověření a vyloučení pochybností o žalobním nároku stran je v rozhodčím řízení obvyklé, že rozhodci před závěrečným hlasováním a vydáním rozhodnutí vyzvou strany, aby v písemné formě upřesnily své žalobní nároky. Takový postup eliminuje pochybnosti o stranami vznesených nárocích a zároveň může dodatečně odstranit nejasnosti, které mohly vzniknout v průběhu řízení.

U vady spočívající v ultra petitum je nejtypičtější překročení peněžitého nároku. Jedná se tedy o to, že rozhodci přiznají jedné ze stran vyšší částku, než jaká byla stranou žádána. Nemusí se vždy

jednat pouze o jistinu uplatněného peněžitého nároku. K ultra petitum dochází i tím, že je straně přiznáno vyšší příslušenství.

Za výjimečnou se dá považovat situace, kdy jsou straně přiznány vyšší než touto stranou požadované částky z titulu náhrady nákladů řízení, či jsou dokonce přiznány vyšší náklady na právní zastoupení. Tato rozhodnutí mohou však znamenat důvod ke zrušení rozhodčího nálezu soudem a to i přesto, že takový postup může být za určitých okolností obhajitelný v občanském soudním řízení. Soudy se často řídí obecně závaznými soudními předpisy, někdy i bez ohledu na to, zda oprávněná strana takovou částku požaduje.

Zvláštní kategorii představuje u ultra petitum oblast nepeněžitých plnění. Každé rozhodnutí, kdy se přiznává něco jiného, než strana požadovala by mělo být detailně zdůvodněno. U nepeněžitého plnění je obtížné jednoznačně vymezit jaký nárok je „větší“ a kdy se při jiném, než stranou požadovaném nároku jedná o ultra petitum.

Judikatura:

„Rsp 19/95: Rozhodčí senát je vázán návrhem žalující strany a nemůže se ani vyjadřovat k oprávněnosti změny navrhované žalující stranou. Ovlivnit předmět sporu může senát pouze tehdy, pokud nepřipustí změnu návrhu, jestliže výsledky dosavadního řízení nemohou být podkladem pro řízení o změněném návrhu. Rozhodčí senát nemůže dále žalující straně přiznat něco jiného, než žalující strana požadovala, (například uložit žalované straně jinou povinnost), popř. přiznat žalující straně plnění, avšak z jiného skutkového základu, než který je předmětem řízení. Na druhé straně je však rozhodčí senát oprávněn posoudit věc po právní stránce jinak, než to učinila žalující strana.“³⁷

g) Zjistí se, že jsou důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení

³⁷ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 140

Tento důvod je posledním z důvodů uvedených v § 31 ZRŘ. Důvody jsou uvedené v občanském soudním řádu jsou uvedeny v § 228 odst. 1. Žalobu na obnovu řízení lze dle tohoto ustanovení podat:

- jsou-li tu rozhodnutí, skutečnosti nebo důkazy, které navrhovatel bez své viny nemohl použít v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a 211a též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci; nebo
- lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek ustanovených v ustanovení §205a a 211a též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro navrhovatele příznivější rozhodnutí ve věci.

Vztáhneme-li ustanovení OSŘ na rozhodčí řízení, znamená to, že návrh na zrušení rozhodčího řízení lze podat za situace, kdy vyjdou najevo nové skutečnosti, důkazy či rozhodnutí, které nebylo možno v původním řízení použít a tyto skutečnosti mají pro navrhovatele pozitivní dopad. Dojde-li ke zrušení rozhodčího nálezu z tohoto důvodu, není tímto rozhodnutím nijak dotčena ani zpochybněna pravomoc rozhodců. Znamená to tedy, že věc může být znovu projednána a rozhodnuta v rozhodčím řízení.

8.3 Odklad výkonu rozhodčího nálezu

Strana, která svým návrhem požaduje zrušení rozhodčího nálezu soudem, může rovněž soud požádat o odklad vykonatelnosti rozhodčího nálezu. O tomto institutu blíže hovoří § 32 odst. 2 ZRŘ:

„Podání návrhu podle odstavce 1 nemá odkladný účinek, na vykonatelnost rozhodčího nálezu. Na žádost povinného může však

*soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit, jestliže by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma.*³⁸

Obecný soud tedy zkoumá, zda neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozí vážná újma. Pokud by závažná újma hrozila, bude vykonatelnost rozhodčího nálezu odložena. Co se týče příslušnosti soudu, ke kterému bude žádost o odklad výkonu rozhodčího nálezu podána, je jím stejný soud, který rozhoduje o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

Pokud je rozhodčí nález zrušen, odpadá tím jeho vykonatelnost, takže další rozhodování obecného soudu o nevykonatelnosti rozhodnutí je zbytečné. Ze shora uvedeného vyplývá, že pokud soud při posuzování dospěje k rozhodnutí, že bude výkon rozhodčího nálezu odložen, učiní tak většinou do té doby, než bude pravomocně rozhodnuto o návrhu na zrušení zmíněného návrhu.

Pokud soud návrh na zrušení rozhodčího návrhu zamítne, nebrání již nic oprávněnému v tom, aby rozhodčí nález nechal příslušnému soudu či exekutorovi vykonat. Judikatura ke shora uvedenému konstatuje:

„NS ČR – 20 Cdo 2917/2005:

Soudní praxe a teorie ... je jednotná v tom, že povolení odkladu vykonatelnosti exekučního titulu před zahájením exekučního řízení nebo po jeho zahájení nebrání nařízení exekuce (obdobně není důvodem zastavení exekuce, pokud odklad vykonatelnosti byl povolen po nařízení exekuce). Soud tedy exekuci nařídí a současně její provedení podle ustanovení § 266 odst. 2 o.s.ř. odloží až do

³⁸ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 32 odst. 2

pravomocného skončení příslušného řízení (zde řízení o zrušení rozhodčího nálezu).³⁹

8.4 Zastavení výkonu rozhodčího nálezu

Pokud byl již nařízen výkon rozhodčího nálezu, může strana která podala příslušnému soudu návrh na odklad vykonatelnosti rozhodčího nálezu požádat o zastavení tohoto výkonu. Podání návrhu na zastavení výkonu rozhodčího nálezu je tedy podmíněno tím, že byl již takový výkon nařízen. Skutečnost, zda se jedná o výkon rozhodčího nálezu soudem či prostřednictvím exekutora není rozhodná. Pozitivně nelze o návrhu na zastavení výkonu rozhodčího nálezu rozhodnout, pokud nenabyl právní moci.

Případy, kdy je možné zastavit výkon rozhodnutí na návrh povinného je více. Je to možné dle § 268 o.s.ř. , tak i v případech uvedených v § 35 odst. 1 ZRŘ, který stanoví:

„I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu i tehdy, jestliže:

- a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f)*
- b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno*
- c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomuto zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.⁴⁰*

³⁹ JUDr. Bohuslav Klein, Mgr. Martin Doleček, Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007, str. 143

⁴⁰ Úplné znění zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, § 35 odst. 1

Zároveň je nutno uvést důvody k zastavení výkonu rozhodčího nálezů které analogicky aplikujeme z o.s.ř.:

- výkon byl nařízen, přestože rozhodčí nález dosud není vykonatelný
- rozhodčí nález byl po nařízení výkonu zrušen nebo se stal neúčinný
- zastavení výkonu rozhodčího nálezů navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení
- výkon rozhodčího nálezů postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 o.s.ř. vyloučeny
- průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů
- bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí po vydání rozhodčího nálezů zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden
- výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

9 Stálé rozhodčí soudy

Na základní dělení rozhodčího řízení do dvou základních forem podle ustanovení § 2 ods. 1 ZRŘ, které poskytuje stranám možnost založit v rozhodčí smlouvě pravomoc k projednání sporu buď konkrétnímu rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu. Označením „stálého rozhodčího soudu se však nesmíme nechat zmást. Nespadá do obecného civilního zřízení, ani do obecné soustavy soudů. Tento soud nespadá pod ochranu státu, jedná se o soukromou osobu, která byla založena na základě zákona a byla jí svěřena pravomoc projednávat a rozhodovat konkrétní spory. Všeobecně je za výhodu rozhodčích soudů považován fakt, že mají vyšší stupeň předvídativosti a tím je i zaručen vyšší stupeň právní jistoty pro strany sporu. Dále jsou vyzdvihovány výhody jako je rychlost oproti řízení před obecným soudem, menší formálnosti a jednoinstančnost řízení. Vykonatelnost rozhodčích nálezů není teritoriálně omezena jen na Českou republiku, ale na všechny státy, které ratifikovaly Newyorskou úmluvu z roku 1958.

Stálé rozhodčí soudy mohou být založeny pouze na základě zákona, čímž však neztrácejí pozici soukromoprávního subjektu. Základním ustanovením pro zřízení stálých rozhodčích soudů je ustanovení § 13 ZRŘ, které ve svém prvním článku uvádí, že soudy mohou být založeny pouze na základě zákona.

Druhý odstavec shora uvedeného paragrafu sděluje, že stálé rozhodčí soudy mohou v rámci své pravomoci vydávat své statuty a řády. Statuty a řády určují způsob řízení a rozhodování v samotném rozhodčím řízení, dále mohou upravovat otázky související s činností stálého rozhodčího soudu i s jeho organizační strukturou, do které patří například způsob a jmenování rozhodců, jejich počet, odměňování, způsob rozhodování o nákladech řízení atd.. Řády a statuty stálých rozhodčích soudů musejí být uveřejněny v Obchodním věstníku.

9.1 Arbitrážní soudy ČR

V České republice existují v současné době tři stálé rozhodčí soudy. Prvním z nich je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, dalším je Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Všechny zmíněné rozhodčí soudy jsou založeny přímo zákonem.

9.1.1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Tento soud je nejvýznamnějším rozhodčím soudem v České republice. Založen byl roku 1949 ve kterém byly schváleny jeho zakládající dokumenty, Statut a Řád Rozhodčího soudu Československé obchodní komory. První změna se týkala jeho názvu, stalo se tak roku 1980. Nový název zněl Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře. Současný název užívá soud od 1.1.1995. V právním řádu české republiky je zákon zakotven zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Za dobu svého působení si soud vydobyl významné postavení nejen mezi evropskými rozhodčími soudy, ale také i mimo evropský kontinent, neboť jsou před ním rozhodovány spory subjektů z celého světa.⁴¹ Rozhodčí soud sídlí v hlavním městě Praze, svá sudiště má i v Brně, Plzni a Ostravě.

Strukturu a organizaci Rozhodčího soudu upravuje Statut Rozhodčího soudu, jenž byl vydán předsednictvem tohoto soudu. Statut upravuje zejména organizační otázky, sídlo Rozhodčího soudu, způsob fungování, otázky rozhodovací nezávislosti, způsob vedení listiny rozhodců, otázky ekonomické.

⁴¹ Zdroj: oficiální internetové stránky Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Organizace

Předsednictvo se skládá ze 13ti rozhodců a je statutárním orgánem Rozhodčího soudu. Jsou zapsáni v Listině rozhodců a funkční období je tříleté. Jmenování jsou představenstvy Hospodářské komory ČR a Agrární komory ČR. Předseda a místopředseda je volen z členů Předsednictva, jednají samostatně za Rozhodčí soud navenek.

Rozhodci jsou zapisováni na Listinu rozhodců se souhlasem Předsednictva rozhodčího soudu. Osoby rozhodců musí splňovat požadavky dle Statutu Rozhodčího soudu, které jsou ve čtvrtém článku stanoveny takto:

„Rozhodčí soud vede listinu rozhodců. Na listinu rozhodců může být zapsána osoba, která si svou činností osvojila způsobilost pro funkci rozhodce a jejíž vědomosti a zkušenosti včetně znalosti práva ve spojení s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce. Státní občanství České republiky není pro zápis na listinu podmínkou. O zapsání na listinu a o vypuštění z listiny rozhoduje předsednictvo.

Aktuálně jsou vedeny Rozhodčím soudem tři listiny. Listina rozhodců pro vnitrostátní spory, Listina rozhodců pro spotřebitelské spory a Listina rozhodců.

Tajemník organizuje činnost Rozhodčího soudu, plní úkoly, vyplývající mu z Řádu, připravuje jednání Předsednictva, řídí práci sekretariátu.

9.1.2 Burzovní rozhodčí soud při burze cenných papírů Praha, a.s.

Soud vznikl na základě zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, posléze však tento zákon pozbyl platnosti. Dnes se existence soudu opírá o zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. Tento soud působí jako nezávislý orgán pro rozhodování sporů z obchodů s investičními instrumenty. Soud se řídí ustanoveními ZRŘ a jedná též v souladu s předpisy o rozhodčím řízení před Burzovním rozhodčím soudem. Soud byl zřízen burzovní komorou a jeho sídlo je sídlem Burzy cenných papírů Praha, a. s.

Organizace

Statut Burzovního rozhodčího soudu byl také publikován v Obchodním věstníku a jeho vnitřní struktura je obdobná jako u shora jmenovaného Statutu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.

Představenstvo je volené na dobu tří let konferencí rozhodců, má sedm členů, volí ze svých řad předsedu a dva místopředsedy, kteří jednají navenek jménem Burzovního soudu.

Rozhodci jsou vedeni v seznamu rozhodců, o zapsání nebo vypuštění z tohoto seznamu rozhodců rozhoduje představenstvo. Osoba ucházející se o zápis do seznamu rozhodců musí být způsobilá k právním úkonům, bezúhonná a starší 18 let. Její vědomosti a zkušenosti se znalostí práva ve spojení s osobními vlastnostmi by měly dávat záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce.

Tajemník zejména připravuje jednání Představenstva, které ho zároveň jmenuje a odvolává. Dále organizuje činnosti Burzovního rozhodčího soudu a plní úkoly jimiž je pověřen ze statutu. Za svoji činnost se zodpovídá Představenstvu.

Statut upravuje způsob řízení a rozhodování sporů, způsob a počet jmenování rozhodců a další skutečnosti týkající se řízení před

Burzovním soudem. Skutečností však zůstává, že Burzovní soud v současnosti prakticky nefunguje.

10 Novelizace rozhodčího řízení

Vládní návrh novely zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon“), má dva základní cíle. Prvním cílem je zvýšení ochrany spotřebitele jakožto slabšího článku v rozhodčím řízení a druhým je napravit poněkud pošramocenou reputaci rozhodčího řízení v očích veřejnosti. Pověst byla bohužel pošramocena několika případy zřetelného zneužití rozhodčího řízení v neprospěch spotřebitele při řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Do překládané novely byla včleněna některá ustanovení, která by do budoucna pozici spotřebitele posílila. Níže jsou uvedeny některé základní změny:

- Rozhodčí doložka bude samostatná listina, nebude tedy součástí smlouvy hlavní
- podnikatel spotřebitele dostatečně seznámí s rozhodčí doložkou před jejím uzavřením tak, aby byl spotřebitel dostatečně seznámen se všemi skutečnostmi, které pro něj z rozhodčí doložky vyplývají
- rozhodčí doložka bude obsahovat více informací o samotném řízení, například způsob určení rozhodce, zahájení rozhodčího řízení, místo konání rozhodčího řízení a odměnu rozhodce
- zpřísnění kvalifikačních podmínek na osobu rozhodce
- zavedení možnosti soudního přezkumu, zda v rozhodčím řízení bylo rozhodnuto v souladu s právními předpisy na ochranu spotřebitele

11 Závěr

Diplomová práce se zabývá rozhodčím řízením, jeho popisem a jeho vztahem mezi ním a obecným civilním procesem. V úvodu práce je seznámení s historickým vývojem rozhodčího řízení, který byl nesporně provázán s vývojem civilního řízení. Autorku zaujal vývoj rozhodčího řízení a snaha našich předků chránit spravedlivý proces (zejména práva procesně slabších stran) prakticky od počátku jeho vzniku. V průběhu vývoje došlo rozhodčí řízení řadou změn, které většinou vedly k lepšímu porozumění laické veřejnosti, stejně jako k posílení právní jistoty. Pátrání v historických pramenech autorku obohatilo o důslednost a systematičnost při srovnávání pramenů a tvorbě diplomové práce.

V popisování procesních kroků v jednotlivých druzích řízení mne zaujala propracovanost a kontinuita jednotlivých úkonů. Možnost volby se smluvně domluvit v rozhodčí doložce na místě sudiště kde může spor probíhat, možnost zvolení příslušných rozhodců či stálého rozhodčího soudu to vše shledává autorka za velkou výhodu pro jakoukoliv stranu sporu.

Autorku vyhotovení diplomové práce obohatilo nejen po stránce profesní, podrobným zkoumáním dané problematiky, přínos je bezesporu nutné shledávat i v obohacení v osobním životě, seznámením se s veškerými procesními kroky, kterými v případě sporu může chránit svá práva.

V práci uváděny zásady rozhodčího řízení. Některé z nich jsou nejen odvozené, ale i totožné s civilním řízením, což nám opět poukazuje na společný historický vývoj. Dále se práce zabývá vztahem rozhodčího řízení a civilního procesu, součinností civilního řízení vzhledem k rozhodčímu řízení. Autorka by ráda v budoucnosti zkoumala podrobněji některé problémy daného tématu. Uvidíme zda očekávaná novelizace splní očekávání a praxe ukáže, zda-li bude dosaženo stanovených cílů.

Conclusion:

The topic of this thesis is arbitration, particularly its description and also the relation to general civil lawsuit. In the introduction of this paper we went through the origins and development of arbitration, which was indisputably connected to the development of the civil lawsuit. What the author found the most interesting was the development of arbitration and how people always made an effort to protect trial's justice (the weaker litigant's rights in particular) from a very early age. The arbitration went through many changes that made this process more understandable to the general public and at the same time straightened the legal certainty. The research author of this thesis has made helped her to be more systematic and precise with comparing of different resources followed up by the actual formation of the thesis.

In the next part, when describing different steps that need to be taken in each trial case the author pointed out a noticeable amount of ingenuity and continuity in case of different legal acts. There are some very important advantages any kind of litigant can use. Such as the option of contractual agreement in arbitral clause where the trial taking place and so where can be the possible dispute happening. Also the option to take arbiters or the option to choose the permanent judge of the trial.

The thesis had an enriching effect on the author, both professional and personal. The fact that she got this familiar with the topic could be proved as useful in case of a possible dispute where she would have to protect her rights herself. The following part of the thesis is focusing on the principles of arbitration. Some of them are related and sometimes even very similar to the civil lawsuit, and this again points out the joined historical development. Furthermore, the paper is looking into the relation between arbitration and civil lawsuit. In the future the author would like to have a closer look at some of the problems depending on the upcoming amendment and whether it meets the public expectations.

Seznam literatury

Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004

Klein, B. Doleček, M.: Rozhodčí řízení, první vydání, Praha, ASPI Publishing; 2007

Kindl, M.; Šíma, A.; David, O.,: Občanské právo procesní. 2. Vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008

Mothejzíková, J. – Stainer, V. a kol: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. Vydání. Praha, C. H. Beck 1996

Raban, P.: Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck 2004

Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha , ASPI, 2008

Schnelle, K. Schnellová, I.: Rozhodčí řízení, Praha, Eurolex Bohemia 2002, str. 15.